

Kivid polnud süüdi

Monumente on püsti pandud isiku või idee ülistamiseks. Viimasel ajal ehk ka rohkem nn üldinimliku idee monumente või traagiliste sündmuste meenutamise monumente. Nõukogude ajal olid monumendid aga isikukultuse ja punase propaganda teenistuses. Selle oleme ju hukka mõistnud. Küll aga vajavad sellised monumendid kindlat määratlust ja paigutust, et ka järeltulevad põlvkonnad oskaks neisse õigesti suhtuda.

Monument võib olla ühe ajastu häbiplakk. Nagu seda olid Lenini ja Stalini ning nende arvukate käsilaste monumendid üle Nõukogudemaa. Need inimesed tõid kannatusi paljudele impeeriumis elavatele rahvastele, aga eelkõige vene rahvale, kelle intelligentsist nad märkimisväärse osa hävitasid.

Juba kerkivad ausambad Turkmeenias, Aserbaidžaanis, Kasahstanis ja mujal Kesk-Aasias. Režiimid pole seal oma karmuselt küll võrreldavad stalinistlikuga, aga isikukultus jääb isikukultuseks ja karikatuurne on see igal juhul. Ausambaid on küllaga ka diktatuursetes Aafrika riikides, sest Mustal Mandril on puuslikke alati kummardatud.

Samas ei õigusta otsa lõppenud isikukultus või vahetunud võimustusüsteem mälestussammaste arutut hävitamist. Eestlased on mälestusmärke lõhkunud mõlema iseseisvusaja alguses, punavõimud samuti kahe tulemise ajal. Ilmselgelt on meie kultuuripilt seeläbi märksa vaesem.

Ka Rakveret on kõik neli mälestusmärkide lõhkumise lainet riivanud ja seeläbi on linnapilt kõvasti kaotanud. Kunderi kaju platsil seisnud Venemaa ristiusustamise aastapäeva mälestuseks püsti pandud mälestusmärk oleks olnud vahva meenutus olnud aegadest. Paraku peeti seda kahekümnendatel aastatel liigseks ja lõhuti.

Kivid ei ole süüdi. Süüdi on inimesed. Monumentide lõhkumisega ajalugu niikui ei muuda. Ja ega seda olegi vaja muuta. Ainult et aeg annab arutust ja sunnib nii mõnedki kergekäelised otsused takkajärele valeks tunnistama.

Kivid ei ole süüdi. Süüdi on inimesed. Monumentide lõhkumisega ajalugu niikui ei muuda. Ja ega seda olegi vaja muuta.